

Становище на Европейски икономически и социален комитет относно „Премахване на пречките пред устойчивите аквакултури в Европа“**(Проучвателно становище по искане на Европейската комисия)**

(2017/С 034/11)

Докладчик: **Gabriel SARRÓ IPARRAGUIRRE**

Консултация	Европейска комисия, 29.4.2016 г.
Правно основание	член 304 от Договора за функционирането на Европейския съюз
	Проучвателно становище
Решение на Бюрото на Комитета	15.3.2016 г.
Компетентна секция	„Земеделие, развитие на селските райони, околна среда“
Приемане от секцията	30.9.2016 г.
Приемане на пленарна сесия	19.10.2016 г.
Пленарна сесия №	520
Резултат от гласуването	220/1/2
(„за“/„против“/„въздържал се“)	

1. Заключение и препоръки

1.1. ЕИСК е дълбоко обезпокоен от липсата на подобрение в положението на аквакултурите в ЕС въпреки готовността за насърчаване им от общата политика в областта на рибарството (ОПОР), общата организация на пазара (ООП) и Европейския фонд за морско дело и рибарство (ЕФМДР).

1.2. ЕИСК отбелязва, че основната причина за бавните административни процедури за производството на аквакултури и липсата на места за изграждане на стопанства е сложното прилагане на европейското законодателство в областта на околната среда, по-специално Рамковата директива за водите, Рамковата директива за морска стратегия и актовете, свързани с мрежата „Натура 2000“, от страна на публичните администрации на държавите членки и техните региони. Тази ситуация води до налагането на прекомерно скъпи икономически изисквания на предприятията за производство на аквакултури, които парадоксално не осигуряват по-голяма защита на околната среда.

1.3. ЕИСК призовава Европейската комисия да изпълни докрай задълженията си за координиране на споделената компетентност в областта на аквакултурите, включително опростяването на административните процедури и участието на службите на националните и регионалните администрации, които имат правомощия в областта на аквакултурите.

1.4. Предлага се Европейската комисия да осигури използването от страна на държавите членки на насоките ѝ за прилагане на стандартите в областта на околната среда като начин за намаляване на ненужната административна тежест, при гарантирано запазване на качеството на водите и екосистемите.

1.5. ЕИСК изтъква, че без да бъдат решени проблемите, свързани с административните процедури и свободните места за стопанства, аквакултурите в Съюза няма да могат да използват пълноценно наличните средства по линия на ЕФМДР по подобие на средствата по линия на ЕФР. От друга страна, изразява загриженост, че поради мерките за ограничаване на бюджетния дефицит в държавите членки спират да се финансират инициативи за устойчиви аквакултури, които биха могли да създадат растеж и работни места.

1.6. ЕИСК настоятелно призовава Европейската комисия спешно да сформира Консултативния съвет по аквакултурите и активно да подпомага неговото ефективно функциониране. Този форум ще бъде ефективен единствено ако в него си сътрудничат заинтересованите страни и европейските и националните публични администрации, особено Европейската комисия.

1.7. ЕИСК призовава Европейската комисия, заедно с държавите членки, да извършва подробен мониторинг на многогодишните национални стратегически планове за аквакултурите, за да знае докъде е стигнало изпълнението на техните цели и да гарантира участието в тези планове на всички звена на националните публични органи с отговорности в областта на околната среда.

1.8. ЕИСК предупреждава Европейската комисия, че следващите години ще бъдат от решаващо значение за бъдещето на европейските аквакултури. Положените усилия за създаване на благоприятна за устойчивите аквакултури нормативна рамка могат да се окажат безполезни, ако няма стриктно наблюдение на положението и ако не бъде намерено решение на настоящите затруднения. Както беше посочено, тези затруднения се коренят в услугите на публичната администрация на държавите членки, които не са участвали в изготвянето на съответните многогодишни национални стратегически планове за аквакултурите.

2. Контекст

2.1. Действащите регламенти относно общата политика в областта на рибарството (ОПОР) и общата организация на пазара (ООП) в сектора на продуктите от риболов и аквакултури създават условия за безпрецедентна водеща роля на устойчивото развитие на аквакултурите в Европейския съюз.

2.2. Европейският фонд за морско дело и рибарство (ЕФМДР) разполага със специално предвиден бюджет за развитието на устойчиви аквакултури в размер на цели 1,2 милиарда евро за периода 2014—2020 г.

2.3. През последните години ЕИСК изготви две становища относно аквакултурите⁽¹⁾ ⁽²⁾. И в двете се подчертава значението на тази дейност за Европейския съюз и се призовават Европейската комисия и държавите членки да насърчат изграждането на отговорен и устойчив сектор на аквакултурите.

2.4. През 2013 г. Европейската комисия публикува стратегически насоки относно устойчивото развитие на аквакултурите в Европейския съюз. Целта на тези насоки беше да се подпомогнат държавите членки при определянето на националните цели за тази дейност, като се отчитат съответните изходни ситуации, съществуващите условия на национално равнище и институционалната организация.

2.4.1. Наред с други предложения в насоките бе препоръчано държавите членки да разработят многогодишни национални стратегически планове в областта на аквакултурите, в които да се определят общи цели и по възможност показатели за оценка на напредъка към постигането им. Целта на тези стратегически планове беше да служат за насърчаване на конкурентоспособността на сектора на аквакултурите, да подпомагат неговото развитие чрез иновации, да дават тласък на стопанската дейност, да насърчават диверсификацията, да повишават качеството на живот в крайбрежните и селските райони, както и да гарантират равнопоставени условия на операторите в сектора на аквакултурите по отношение на достъпа до морските води и сушата.

2.4.2. През 2013 г. всички държави членки, в които се отглеждат аквакултури, представиха своите многогодишни стратегически планове. Основната част от предложените мерки и действия в тези планове впоследствие бяха включени в съответните им оперативни програми за финансиране от ЕФМДР. Целта беше по този начин да се улесни осъществяването на практика на тези мерки и действия.

2.5. В новата ОПОР се предвижда създаването на Консултативен съвет по аквакултурите, който следва да замени предишния Консултативен комитет по рибарството и аквакултурите (група 2: Аквакултури). Мисията на този съвет ще бъде да се улесни дискусиата по въпроси от значение за аквакултурите и да се представят препоръки и предложения на европейските институции. Паралелно с това е в процес на създаване Консултативен съвет по пазарите, чиято цел е да осигури по-подходящо предлагане на пазара на продуктите от аквакултури в допълнение към тези от риболов.

⁽¹⁾ Становище на ЕИСК относно „Изграждане на устойчиво бъдеще за аквакултурата — Нов импулс за стратегията за устойчиво развитие на европейската аквакултура“ (ОВ С 18, 19.1.2011 г., стр. 59).

⁽²⁾ Становище на ЕИСК относно „Стратегически насоки за устойчивото развитие на сектора на аквакултурите на ЕС“ (ОВ С 67, 6.3.2014 г., стр. 150).

3. Общи бележки

3.1. По изчисления на ФАО до 2050 г. световното производство на хранителни стоки трябва да се увеличи средно със 70 % спрямо сегашния обем, за да бъдат изхранени деветте милиарда души, които според прогнозите ще живеят на планетата по това време. Тази организация отдава специално значение на аквакултурите като хранителен източник с потенциал за растеж и препоръчва насърчаването на този сектор с цел осигуряване на хранителни стоки, заетост и богатство.

3.2. Консумацията на риба и други морски храни се препоръчва заради хранителната им стойност и значението им за поддържането на крепко здраве. Предоставянето на достъп на хората до хранене, достатъчно богато на морски продукти, е социален приоритет. Годишното потребление на продукти от аквакултури на глава от населението в Европейския съюз е приблизително 23,9 кг и бележи леко увеличение.

3.3. ЕИСК потвърждава, че в Европейския съюз се отчита дефицит по отношение на баланса във външната търговия с продукти от аквакултури за консумация от човека. Търсенето на продукти от аквакултури на вътрешния пазар е в размер на 13,2 милиона тона годишно, от които едва 10 % представляват аквакултури от Европейския съюз в сравнение с 25 % от улов на риба и 65 % внос. Процентът на вноса като цяло се увеличава, макар че през последните години се стабилизира. Във всеки случай тази ситуация показва наличието на сериозен дисбаланс, който поставя Европейския съюз в неблагоприятна позиция по отношение на неговата настояща и бъдеща продоволствена сигурност.

3.4. Годишното производство на аквакултури в Европейския съюз достигна 1,2 милиона тона. От тях на морските аквакултури се падат 65,4 %, а на континенталния сектор на аквакултурите — 34,6 %. Стойността им при първа продажба е приблизително 4 милиарда евро. Начините на производство са разнообразни — от традиционните системи в лагуни или изкуствени водоеми, към по-технически напреднали, включително тези в контейнери, клетки в открито море или рециркулационни съоръжения.

3.5. Регламентът относно ЕФМДР беше приет и публикуван през май 2014 г. Оперативните програми на държавите членки, свързани с ЕФМДР, бяха окончателно приети от Европейската комисия едва през есента на 2015 г. с година и пет месеца закъснение.

3.5.1. През 2014 г. Европейската сметна палата публикува проучване относно ефективността на подпомагането на аквакултурите, предоставяно от предишния Европейски фонд за рибарство (ЕФР). В това проучване Сметната палата заключи, че ЕФР не е подпомогнал по ефективен начин устойчивото развитие на аквакултурите. Тя констатира, че на ниво ЕС мерките за подпомагане не са били разработени и контролирани както подобава и не са предоставили достатъчно ясна рамка за развитието на аквакултурите. Що се отнася до държавите членки, мерките за подпомагане не са били разработени и прилагани добре и националните стратегически планове и оперативните програми не са предоставили достатъчно ясна основа за насърчаване на аквакултурите.

3.6. Понастоящем секторът на аквакултурите в Европейския съюз осигурява около 85 000 преки работни места, но се отчита застой. ЕИСК оценява положително изчисленията на Комисията, че всеки процент ръст в консумацията на продукти от аквакултури, произведени от сектора на аквакултурите на ЕС, би довел до разкриването на 3 000 до 4 000 работни места на пълно работно време. От друга страна, следва да се отбележи наличието на около 200 000 непреки работни места в съпътстващи аквакултурата промишлени отрасли, преработвателния сектор и спомагателни дейности.

3.7. ЕИСК приветства факта, че държавите членки са изготвили и представили на Европейската комисия своите многогодишни национални стратегически планове в областта на аквакултурите. Въпреки това той счита, че участието на заинтересованите страни в областта на икономическите, екологичните и социалните въпроси в изготвянето на плановете е било недостатъчно на фона на намесата на публичната администрация, и по-специално на водещата роля на органите, които са пряко компетентни за аквакултурите.

4. Конкретни бележки

4.1. ЕИСК счита, че дисбалансът във външната търговия на Европейския съюз по отношение на продуктите от аквакултури е неприемлив както от икономическа гледна точка, поради създадения търговски дефицит, така и от социална гледна точка, поради неизползването на възможности за заетост.

4.2. ЕИСК констатира, че след отчетения към 2000 г. застой ръстът на производството на аквакултури в Европейския съюз не се възстановява въпреки усилията на различните европейски, национални и регионални институции. Продължава да се наблюдава застой в произведения обем въпреки отчетеното слабо покачване по отношение на общата му търговска стойност.

4.3. Причините за застой при аквакултурите в Европейския съюз, докато същият сектор продължава да отчита висок ръст в останалата част от света, бяха точно описани от Европейската комисия в нейните стратегически насоки от 2013 г. за устойчивото развитие на аквакултурите в Европейския съюз. Двете основни посочени причини бяха сложността на административните процедури за осъществяване на тази дейност и затруднения във връзка със законния достъп до места за изграждане на стопанства или за разширяването им.

4.4. ЕИСК отчита усилията на Европейската комисия за подпомагане на националните и регионалните администрации в прилагането на европейското право в областта на околната среда, без да се създава ненужна тежест за производителите на аквакултури. С тази цел бяха публикувани насоки относно аквакултурите и зоните по „Натура 2000“, както и относно Рамковата директива за водите, и понастоящем се разработват насоки относно връзката с Рамковата директива за морска стратегия. При все това националните и регионалните администрации, които са компетентни в областта на околната среда, не са запознати с тези насоки и не ги прилагат.

4.5. ЕИСК установи, че в резултат на забавянето по отношение на приемането на Регламента относно ЕФМДР и оперативните програми на държавите членки операторите в държавите членки ще могат да се възползват от средствата по линия на ЕФМДР в най-добрия случай едва в края на 2016 г., което представлява забавяне от почти три години.

4.6. В различни доклади като този на Европейската сметна палата от 2014 г. беше посочено, че устойчивото развитие на аквакултурите е забавено поради липсата на подходящо морско пространствено планиране и сложните процедури за издаване на разрешения. Сметната палата също така потвърди, че до момента основните цели за растеж на аквакултурите не са били постигнати и от много години секторът е в застой.

4.7. ЕИСК изразява удовлетворение от факта, че предвиденият от ЕФМДР бюджет за развитие на устойчиви аквакултури на практика е три пъти по-голям от бюджета по предходния ЕФР.

4.7.1. ЕИСК отбелязва затрудненията, с които се сблъскват държавите членки, които са основни производители на аквакултури в Европейския съюз, при осигуряването на своя дял от съфинансирането на средствата от ЕФМДР поради бюджетните ограничения в резултат на задължението им да спазват своите ангажменти за намаляване на дефицита.

4.8. ЕИСК също е на мнение, че е абсолютно необходимо да се създаде европейски форум с участието на всички съответни заинтересовани страни по подобие на Консултативния комитет по рибарството и аквакултурите, за да се обсъди положението в сектора на аквакултурите и да се изготвят препоръки в консенсус с европейските и националните институции. За тази цел ЕИСК приветства новия Консултативен съвет по аквакултурите (КСА) и широкообхватното представителство в него на заинтересовани страни в областта на икономическите, екологичните и социалните въпроси, както и на учени и потребители. Въпреки това той изразява съжаление от закъсненията при създаването и започването на работа на Консултативния комитет, тъй като изминаха три години от закриването на предишния комитет и сформирането на настоящия.

4.8.1. ЕИСК изразява загриженост, че участието на Европейската комисия в новия КСА не е на същото равнище като в предишния консултативен комитет. Това обстоятелство се дължи на факта, че в рамките на консултативния комитет самата Комисия управляваше изпълнителния секретариат, докато в новия КСА секретариатът ще бъде напълно отделен от Комисията. Това би могло да окаже въздействие както върху способността за уведомяване на европейските публични администрации, така и върху разпространението на препоръките. ЕИСК е обезпокоен от факта, че Комисията може да се разглежда само като редови участник в КСА, а трябва да продължи да играе водеща роля.

4.9. ЕИСК констатира, че многогодишните национални стратегически планове на държавите членки в областта на аквакултурите все още не са довели до резултати. От друга страна, в повечето планове все още не са въведени механизми за проследяване на резултатите.

4.9.1. ЕИСК отбелязва, че до момента ограничените резултати от изпълнението на многогодишните национални стратегически планове за аквакултурите се дължат на факта, че не са били взети достатъчно категорични мерки спрямо затрудненията, които възпрепятстват устойчивото развитие на аквакултурите. Тези пречки се срещат предимно в службите на публичната администрация в държавите членки, които не са взели участие в разработването на стратегически планове и следователно не са запознати с тях. Поради това се изисква активното участие на тези служби в прилагането на стратегическите планове.

4.10. ЕИСК настоятелно приканва Европейската комисия да призове публичните администрации на държавите членки и техните региони, при прилагането на европейските стандарти в областта на околната среда, да вземат предвид устойчивото развитие с неговите три направления: екологично, социално и икономическо, като същевременно го съпоставят с необходимостта от подобряване на продоволствената сигурност на Съюза.

Брюксел, 19 октомври 2016 г.

Председател
на Европейския икономически и социален комитет
Georges DASSIS
